

Наталія Гриньова

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань, Україна

Аліна Петлюк

приватний психолог,

м. Вінниця, Україна

КОНФЛІКТНА ПОВЕДІНКА СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

В статті представлено дослідження особливостей конфліктної поведінки студентів, які навчаються за спеціальністю «Психологія». Визначено поняття «конфлікт» та «конфліктність». Викладено історичний аналіз поглядів вчених на проблему конфліктності в науковій літературі. Розкрито основні причини конфліктів та представлено їх класифікацію: психологічні; соціально-економічні; соціально-психологічні; організаційно-педагогічні.

Охарактеризовано основні компоненти конфлікту. Визначено передумови конфліктної поведінки студентів ВНЗ та шляхи її усунення. Досліджено психологічні особливості конфліктної поведінки в групах студентів. Представлено аналіз методів, що використовуються для дослідження різних аспектів конфліктності особистості: методика К. У. Томаса «Стратегії поведінки людини у конфліктній ситуації» (адаптація Н. В. Грішиної); «Діагностика потенціалу комунікативної імпульсивності» (В. А. Лосенкова); «Діагностика ворожості Кука-Медлей»; «Експрес-діагностика рівня соціальної фрустрованості» (Л. І. Васерманна). Визначено фактори, що обумовлюють конфлікти у студентському середовищі: віковий етап (юність та рання дорослість); навчальні та

побутові умови; провідна діяльності; ціннісні орієнтації; особливості спеціальності, якою оволодівають студенти.

Встановлено, що психологічними особливостями конфліктної поведінки студентів є: агресивність, цинізм, ворожість, комунікативна імпульсивність та змагання, як стратегія поведінки у конфліктній ситуації. Виділено напрямки розв'язання конфлікту відповідно до: сутності та змісту; функцій; емоційно-пізнавального стану учасників; рис учасників; можливих наслідків; етики стосунків сторін.

Ключові слова: студент, конфлікт, ворожість, агресивність, фрустрованість.

Вступ. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях наголошується, що важливим фактором впливу на розвиток особистості є мікросередовище. Саме в малих групах відбувається реальний вплив на виховання особистості, створюється мікроклімат, який визначає комфорт чи дискомфорт у стосунках, формуються позитивні чи негативні риси характеру, ідеали, цінності й норми поведінки. Таким виховним мікросередовищем для студентів навчальних закладів освіти є академічна група.

Взаємини мають велике значення в житті й навчанні студентів. Емоційні міжособистісні відносини, інтенсивність особистих контактів, взаємні симпатії та антипатії й інші форми взаємодії по-різному впливають на ефективність діяльності колективу. Саме тому формування взаємин у колективі – один із головних засобів розвитку самого колективу, де визначаються дисциплінованість, цілеспрямованість, вимогливість, взаємна допомога та повага до особистості кожного.

Розв'язання проблеми формування колективних взаємин у студентській академічній групі спрямоване на підвищення рівня сформованості і культури особистості в процесі виховання студентів. Разом з тим студентському колективу властива конфліктна поведінка, яку складають протилежно

спрямовані дії учасників конфлікту. Цими діями реалізуються приховані процеси пізнавальної, емоційної та вольової сфер особистості. Протилежні інтереси, потреби, мотиви реалізуються в проявах конфліктної поведінки.

Дослідженнями конфліктної поведінки студентів займалися: Л. В. Долинська, М. Г. Горліченко, О. П. Грибок, В. І. Журавльов, Л. О. Коберник, К. Мілютіна, Л. Г. Подоляк, М. С. та Є. Ю. Пряжникови, Т. Черкасова, В. І. Юрченко та ін.

Мета та завдання. Дане дослідження спрямоване на вивчення психологічних особливостей конфліктної поведінки студентської молоді з метою пошуку шляхів покращення міжособистісної взаємодії та психологічної атмосфери в студентському середовищі. Особливо гостро питання стоїть у педагогічному вузі, зокрема для студентів психологічних спеціальностей, тому що це майбутні медіатори конфліктів, шукачі оптимальних рішень і консенсусів.

Метою дослідження є вивчення проявів конфліктної поведінки студентів, які навчаються за спеціальністю «Психологія» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Відповідно до мети визначено такі завдання:

1. Вивчити проблему конфліктності в науковій літературі.
2. Визначити передумови конфліктної поведінки студентів ВНЗ та шляхи її усунення.
3. Дослідити психологічні особливості конфліктної поведінки в групах студентів.

Методи дослідження. Досліджуючи проблему конфліктності в психології ми змогли простежити еволюцію поглядів: від проблем душі і боротьби протилежностей в Античній філософії (Платон, Геракліт, Геродот, Епікур, Цицерон), через проблему класової ворожнечі та боротьби за матеріальні цінності в Середньовіччі (Ф. Бекон, Г. Грецій, Н. Макіавеллі, Е. Роттердамський), та етапність всесвітньо-історичного процесу, соціальної поляризації й природного добору в періоді Нового Часу (Т. Гобз, Г. Гегеля,

Ч. Дарвін, Ж.-Ж. Руссо, А. Сміт, І. Кант) до психоаналітичного (А. Адлер, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні) та соціопсихологічного (Я. Морено, У. Мак-Дугал) напрямків психологічних шкіл ХХ ст.